

भारतीय रिज़र्व बँक
RESERVE BANK OF INDIA
www.rbi.org.in

आरबीआय/२०१२-१३/९
महापरिपत्रक क्र. ०९/२०१२-१३
(१८ सप्टेंबर, २०१२ रोजी अद्यावत केल्यानुसार)

जुलै ०२, २०१२

प्रति,

वर्ग - १ प्राधिकृत डीलर बँक आणि प्राधिकृत बँक

महोदय/महोदया,

फेमा, १९९९ खाली केलेल्या उल्लंघनांचे परिणामगणन (कंपाउंडिंग) ह्यावरील महापरिपत्रक

विदेशी मुद्रा यवस्थापन अधिनियम (फेमा), १९९९ खाली केलेल्या उल्लंघनांचे परिणामगणन (कंपाउंडिंग) करणे ही एक ऐच्छिक प्रक्रिया असून तिच्याद्वारे अर्जदार, फेमा १९९९ च्या कलम १३ (१) खाली, फेमा १९९९ च्या कोणत्याही कबूल केलेल्या उल्लंघनांचे कंपाउंडिंग करू शकतो.

२. ह्या महापरिपत्रक 'फेमा, १९९९ खाली केलेल्या उल्लंघनांचे कंपाउंडिंग' ह्या विषयावरील सर्व विद्यमान सूचना एकाच जागी एकत्रित करण्यात आल्या आहेत. ह्या महापरिपत्रकात एकत्रित केलेली परिपत्रके/अधिसूचना परिशिष्ट दिल्या आहेत.

३. हे महापरिपत्रक एक वर्षाच्या सनसेट क्लॉजसह देण्यात आले आहे. हे परिपत्रक जुलै १, २०१३ रोजी काढून घेतले जाईल आणि त्याच्या जागी ह्या विषयावरील अद्यावत केलेले महापरिपत्रक येईल.

आपला,

(डॉ. सुजाथा एलिजाबेथ प्रसाद)
प्रभारी मुख्य महाव्यवस्थापक

अनुक्रमणिका

सर्वसाधारण

कंपाउंडिंगचे अधिकार

कंपाउंडिंगचे

कंपाउंडिंगची प्रक्रिया

कंपाउंडिंगची व्याप्ती व रीत

कंपाउंडिंग ऑर्डर देणे

कंपाउंडिंग नंतरची कार्यकृती

कंपाउंडिंग प्रक्रियेसाठी पूर्व-आवश्यकता

जोडपत्र

विदेशी मुद्रा (कंपाउंडिंग रूल्स), २०००

अर्जाचा नमुना

परिशिष्ट

नियम/ए.पी. (डीआयआर मालिका)ची परिपत्रकात एकत्रित केलेली यादी

१ सर्वसाधारण

१.१ फेमा १९९९ खाली दिलेल्या अधिकारांचा वापर करुन दिलेली त्याची तरतुद किंवा नियम किंवा विनियम किंवा आदेश ह्यांचे किंवा ज्याबाबत रिझर्व बँकेने प्राधिकरण दिलेल्या एखादी अट ह्यांचे एखाद्या व्यक्तीने उल्लंघन केल्यास, त्या व्यक्तीला, तसा निर्णय दिला गेल्यावर, अशी उल्लंघनासंबंधीची रक्कम रु. दोन लाखापर्यंत असल्यास तिच्या तीन पट रक्कम दंड म्हणून भरावी लागेल. व जेथे अशी रक्कम ठरविण्यास कठीण असल्यास व सातत्याने उल्लंघन केले जात असल्यास, उल्लंघनाच्या प्रथम दिवसापासून प्रत्येक दिवसासाठी रु. पाच हजाराचा दंड भरावा लागेल (कलम १३(१) फेमा १९९९चे प्रकरण ४) फॉरिन एक्सचेंज (कंपाउंडिंग प्रोसिडिंग्ज) रुल्स, २०००च्या नियम ४ अनुसार, कंपाउंडिंग प्राधिकरणांना, अशा उल्लंघनांचे कंपाउंडिंग करण्याबाबतचे अधिकार, उल्लंघनांमधील रकमांच्या संबंधाने विहित करण्यात आले आहेत. आणि अशा उल्लंघनांमधील रक्कम निश्चित नसल्यास कोणत्याही उल्लंघनाचे कंपाउंडिंग केले जाणार नाही.

१.२ फेमा १९९९ च्या कलम ३(अ) खाली उल्लंघने सोडून, भारत सरकारने रिझर्व बँकेचा सल्ला घेऊन, उल्लंघनांचे कंपाउंडिंग करण्याची जबाबदारी रिझर्व बँकेवरच सोपविली आहे. त्यानुसार, फेमा १९९९ खाली केलेल्या उल्लंघनांचे कंपाउंडिंग करण्याची कार्यरीत, व्यवहारांचे खर्च कमीत कमी करुन परंतु हेतुतः व वाईट उद्देशाने व लबाडीने केलेल्या व्यवहारांचा गंभीर विचार करुन, नागरिक व कॉर्पोरेट समाजाच्या सोयीसाठी तयार करण्यात आली आहे.

२. कंपाउंडिंगचे अधिकार

२.१ रिझर्व बँक अंमलबजावणी संचालनालय (डीओई) ह्यांचे अनुक्रमे अधिकार पुढीलप्रमाणे आहेत:

(अ) ह्या अधिनियमाच्या कलम ३ चा खंड (अ) सोडून, फेमा १९९९च्या सर्व उल्लंघनांचे कंपाउंडिंगचे अधिकार रिझर्व बँकेला देण्यात आले आहेत.

(ब) अंमलबजावणी संचालनालय, फेमा १९९९ च्या कलम ३ च्या खंड (अ) ने दिलेल्या (मुख्यतः हवाला व्यवहाराबाबत) कंपाउंडिंग अधिकारांचा वापर करील.

२.२ फेमा १९९९ खाली परिणामकारक अशा कंपाउंडिंग प्रक्रियेची अंमलबजावणी करण्यासाठी, रिझर्व बँकेने उल्लंघनांचे कंपाउंडिंग करण्यासाठी कार्यरीती तयार केल्या आहेत. कंपाउंडिंग प्राधिकरणाने एकदा एखाद्या उल्लंघनांचे कंपाउंडिंग केल्यावर त्या उल्लंघनकाराविरुद्ध, जसे असेल त्यानुसार पुढील किंवा कोणतीही कार्यवाही करता येणार नाही.

३. अधिकार देणे

(३.१) ग्राहक सेवेचा एक भाग म्हणून आणि कार्यकृतींमधील सोयीसाठी, फेमाच्या पुढील बाबतीत झालेला भंग/उल्लंघन ह्यांचे कंपाउंडिंग करण्याचे अधिकार, रिझर्व बँकेच्या खाली दिलेल्या प्रादेशिक कार्यालयांना देण्यात आले होते (१) इनवर्ड प्रेषण कळविण्यातील विलंब (२) शेअर्सचे वाटप झाल्यानंतर एफसी जीपीआर फॉर्म सादर करण्यामधील विलंब (३) १८० दिवसानंतर शेअर्स देण्यातील विलंब (म्हणजे, वेळोवेळी सुधारित केलेल्या, अधिसूचना क्र. फेमा २०/२००० -

आरबीआय दि. ३ मे २००० द्वारा अधिसूचित केलेल्या, विदेशी मुद्रा व्यवस्थापन (भारताबाहेर निवासी असलेल्या व्यक्तीद्वारे, सिक्युरिटी दिली जाणे किंवा हस्तांतरण) विनियम, २००० च्या शेड्यूल १ चे अनुक्रमे परिच्छेद ९(१)(अ), ९(१)(ब) व ८.

(अ) फेमा २०/२००० - आरबी दि. ३ मे २००० च्या शेड्यूल १ चे परिच्छेद ९(१)(अ) आणि ९(१)(ब) -

भोपाळ, भुवनेर, चंदिगड, गुवाहाटी, जयपुर, जम्मु, कानपुर, कोची, पाटणा व पणजी - रु. एक लाख फक्त (र. १००,०००/-) च्या खाली असलेल्या रकमेच्या भंगाचे कंपाउंडिंग करण्यासाठी.

(ब) फेमा २०/२००० - आरबी. दि. ३ मे २००० च्या शेड्यूल १ चे परिच्छेद ९(१)(अ), ९(१)(ब) आणि ८ कोणतीही मर्यादा नसलेल्या रकमेचे कंपाउंडिंग करण्यासाठी अहमदाबाद, बंगलोर, चेन्नई, हैद्राबाद, कोलकाता, मुंबई व नवी दिल्ली.

४. कंपाउंडिंगची प्रक्रिया

४.१ फेमा १९९९ खाली केलेल्या उल्लंघनाचे कंपाउंडिंग करण्याबाबतचा अर्ज, त्या उल्लंघनाची जाणीव झाल्यावर किंवा ते केले गेल्यानंतर लगेच, एखाद्या टाचणाद्वारे फेमा १९९९ चे उल्लंघन झाल्याचे कळविले गेल्यास, कंपाउंडिंग ऑथोरिटीकडे (सीए) केला जावा. ह्या अर्जाचा नमुना, फॉरिन एक्सचेंज (कंपाउंडिंग प्रोसिडिंग्ज) नियम २००० (जोडपत्र १) च्या जोडपत्रात दिला आहे.

४.२ विहित नमुन्यामधील अर्जासोबत, ठरलेल्या कालावधीत कंपाउंडिंग प्रक्रिया पूर्ण करण्यासाठी सोबत जोडलेल्या जोडपत्रानुसार(जोडपत्र २) अर्जदार, विदेशी थेट गुंतवणुक, व्यापारासंबंधीची बाह्य कर्जे, विदेशातील थेट गुंतवणुकी व शाखा/संपर्क कार्यालय(लागू असेल तसे), मेमोरँडम ऑफ असोशिएशनची एक प्रत, अगदी अलिकडील ऑडिटेड ताळेबंद व त्यासोबत, तो अर्जदार, डीओई, सीबीआय एत्यादींसारख्या एजन्सींच्या चौकशीखाली नाही असे घोषणापत्रही जोडू शकतो.

४.३ वरील परिच्छेद ३.१(अ) व (ब) मध्ये निरदेशित केलेले भंग/ उल्लंघने ह्या संबंधीच्या कंपाउंडिंग करण्यासाठीचे, मग ते प्रादेशिक कार्यालयाच्या सांगण्यावरून असोत किंवा अन्यथा असोत, व त्यातील रकमेबाबतच्या कंपाउंडिंगचे सर्व अर्ज, वरील प्रादेशिक कार्यालयाच्या अधिकार क्षेत्रात येणाऱ्या कंपनी/व्यक्तींनी, त्या अर्जा सोबत, “भारतीय रिझर्व बँक” च्या नावे काढलेल्या रु.५०००/- च्या डिमांड ड्राफ्टच्या स्वरूपातील विहित फी म्हणून संबंधित प्रादेशिक कार्यालयात जमा करावेत. कोणत्याही उल्लंघनाचे कंपाउंडिंग करण्यासाठीचा विहित नमुन्यामधील अर्ज, लागू असेल तेथे टाचणाच्या प्रतीसह व मुंबई येथे देय असलेला व ‘रिझर्व बँक ऑफ इंडिया’ च्या नावे काढलेला रु ५०००/- डिमांड ड्राफ्ट सोबत जोडून तो संबंधित कागदपत्र व सत्य घटना कळवून, कंपाउंडिंग ऑथोरिटी, (सेल फॉर इफेक्टिव इंप्लिमेंटेशन ऑफ फेमा १९९९ (सेफा)), विदेशी मुद्रा विभाग, ५ वा मजला, अमर बिल्डिंग, सर पी.एम. रोड, फोर्ट, मुंबई-४००००९ ह्यांचेकडे सादर केला जावा:

४.४ कंपाउंडिंगसाठी आलेला अर्ज मिळाल्यावर तो संपूर्ण अर्ज मिळाल्याच्या तारखेपासून १८० दिवसांच्या आत त्यावरील कारवाई पूर्ण केली जाऊन सीएद्वारा आदेश दिला जाईल. ह्यासाठी असणारा कालावधी, संपूर्ण असलेला कंपाउंडिंगसाठीचा अर्ज रिझर्व बँकेला मिळाल्याच्या तारखेपासून मोजला जाईल. सीएद्वारा, कंपाउंडिंगच्या कारवाईबाबत, कोणतीही माहिती, रेकॉर्ड किंवा इतर कागदपत्र मागविले जाऊ शकतात व त्यानंतर कार्यवाही केली जाते. उल्लंघनकर्ता व इतर संबंधितांना सुनावणीची एक संधी दिल्यानंतर सीएद्वारा कंपाउंडिंगचा आदेश पारित केला जाईल.

४.५ कंपाउंडिंग कार्यवाहीशी संबंधित अशी माहिती, रेकॉर्ड किंवा इतर कोणतेही कागदपत्र सीए मागवू शकतो अशी अतिरिक्त माहिती/कागदपत्र, सीएने विहित केलेल्या कालावधीत सादर करणे आवश्यक आहे आणि अशा विहित कालावधीत ती माहिती/कागदपत्र सादर न केल्यास तो अर्ज फेटाळला जाऊ शकतो

४.६ विदेशी मुद्रा (कंपाउंडिंग कार्यवाही) नियम २०००च्या नियम (४) च्या उपनियम (१) च्या अटीनुसार, तो अर्ज, जोडलेली कागदपत्रे व त्या अर्जात दिलेल्या माहितीच्या आधारावर तपासला जाईल. व ते उल्लंघन कंपाउंडिंग करण्यासारखे आहे काय ह्याचे मूल्यांकन केले जाऊन, तसे असल्यास त्यानुसार त्या उल्लंघनाची रक्कम ठरविली जाईल.

४.७ इतर बाबींबरोबर पुढील निदर्शक मुद्दे लक्षात घेऊन त्या उल्लंघनाचे स्वरूप ठरविले जाईल:

अ. ते उल्लंघन तांत्रिक आणि/किंवा लहान स्वरूपाचे आहे काय व त्यासाठी केवळ सावधानतेचा इशारा देण्याची गरज आहे काय;

ब. ते उल्लंघन गंभीर स्वरूपाचे आहे काय व त्यासाठी त्याचे कंपाउंडिंग करावयाची आवश्यकता आहे काय; आणि

क. प्रथम दर्शनीच त्या उल्लंघनामध्ये मनी - लॉडरिंग, व विनियामक साचाचा गंभीर भंग झाला असल्याने सुरक्षेचा प्रश्न निर्माण झाला आहे.

तथापि, उल्लंघनांचे वरीलप्रमाणे वर्गीकरण करण्याचा अधिकार राखून ठेवत आहे आणि उल्लंघनकर्ता किंवा इतरांना कोणतेही उल्लंघन तांत्रिक म्हणून वर्गीकृत करण्याचा कोणताही अधिकार नाही.

४.८ येथे स्पष्ट करण्यात येते की, जेव्हा एखादे उल्लंघन झाल्याचे रिझर्व बँकेच्या नजरेस येते, किंवा त्या उल्लंघनातील पक्षाद्वारे, कंपाउंडिंग संबंधाने केलेल्या विहित अर्जाशिवाय अन्य संदर्भाने रिजर्व बँकेच्या नजरेस आणले जाते, तेव्हा ही बँक पुढील बाबी ठरवित राहिल (१) ते उल्लंघन तांत्रिक आणि/किंवा स्वरूपाने छोटे आहे काय व त्यामुळे /त्यासाठी प्रशासकीय /सावधानतेचा सल्ला देऊन सोडविता येईल काय (२) ते लक्षणीय आहे काय व त्यामुळे त्याचे कंपाउंडिंग करणे आवश्यक असून त्याबाबतच्या कंपाउंडिंग कार्यरीतीचे पालन करावे लागेल. किंवा (३) त्यातून उद्भवलेले प्रश्न गंभीर /संवेदनशील स्वरूपाचे असल्याने, ते डायरेक्टरेट ऑफ एन्फोर्समेंट(डीओई) कडेच संदर्भित करणे आवश्यक आहे. तथापि, संबंधित संस्थेने एकदा कंपाउंडिंग साठीचा अर्ज सादर करून उल्लंघनाबाबतची कबुली

दिल्यावर, ते “तांत्रिक” किंवा “छोटे” स्वरूपाचे समजले जाणार नाही आणि विदेशी मुद्रा(कंपाउंडिंग कारवाई) नियम, २००० च्या नियम ९ सह वाचित विदेशी मुद्रा व्यवस्थापन अधिनियम १९९९ च्या कल १५(१) अनुसार कंपाउंडिंगची प्रकिया सुरु केली जाईल.

४.९ कंपाउंडिंगबाबतच्या अर्जाची वासलात एक कंपाउंडिंग आदेश केली जाते व त्यात, ते उल्लंघन ज्याच्या अन्वये झाले आहे, त्या फेमा १९९९ च्या तरतुदी नियम, विनियम, अधिसूचना, निदेश किंवा फेमा १९९९ खाली मिळालेल्या अधिकारांचा वापर करुन दिलेला आदेश स्पष्टपणे दिला जातो.

४.१० पुढील चौकशी करण्यासाठी जेथे पुरेशी कारणे उपलब्ध आहेत तेथे, रिझर्व बँक, पुढील चौकशी साठी व आवश्यक त्या कारवाईसाठी ते प्रकरण फेमा १९९९ खाली अंमलबजावणी संचालनालयाकडे किंवा प्रिव्हेंशन ऑफ मनी लॉड्रिंग अधिनियम(पीएमएलए)२००२ खाली अँटी-मनी लॉड्रिंग प्राधिकरणाकडे किंवा योग्य वाटेल अशा इतर एजन्सी कडे संदर्भित करील. अशा अर्जाची वासलात, ते अर्ज अर्जदारांकडे परत पाठवून केली जाईल.

५. कंपाउंडिंगची व्याप्ती व रीत

५.१ फेमा १९९९ ची कोणतीही तरतुद किंवा फेमा १९९९ खाली मिळालेल्या अधिकारांचा वापर करुन दिलेला नियम, विनियम, अधिसूचना, निदेश किंवा आदेश ह्यांच्याशी संबंधित केल्या गेलेल्या उल्लंघनांसाठी सीए निर्णय देईल.

५.२ कंपाउंडिंगसाठी सादर केलेल्या अर्जाची वासलात गुणवत्तेवर, रेकॉर्ड्स तसेच सादर केलेली कागदपत्रे व सीएच्या मत ह्यांच्या विचार करुनच केली जाईल. केवळ निर्देशक असलेले पुढील घटक, कंपाउंडिंग आदेश पारित करण्यासाठी व कंपाउंडिंग केल्या जात असलेल्या उल्लंघनाबाबतची देय रक्कम काढण्यासाठी विचारात घेतले जातील:

- १) त्या उल्लंघनामुळे, ठरविता येण्यासारख्या अन्यायकारी लाभाचे आकारमान;
- २) त्या उल्लंघनामुळे, कोणतेही प्राधिकरण/एजन्सी/एक्सचेकरना झालेल्या तोट्याचे आकारमान;
- ३) विलंबाने केलेल्या किंवा टाळलेल्या अनुपालनामुळे उल्लंघनकर्त्याला झालेला लाभ;
- ४) त्या उल्लंघनाचे सततचे स्वरूप, मागील कामगिरी आणि/किंवा त्या उल्लंघनकाराकडून अनुपालन न केले जाणे.
- ५) तो व्यवहार करत असतांनाची उल्लंघनकर्त्याची वर्तणुक व अर्जामध्ये दिलेल्या सत्य गोष्टी व वैयक्तिक सुनावणीदरम्यान केलेले सादरीकरण; आणि
- ६) योग्य व संबंधित असलेला अन्य घटक

६. कंपाउंडिंग ऑर्डर देणे

६.१ केलेल्या अर्जाच्या पुष्टिसासाठी, विहित कालामध्ये, आणखी काही कागदपत्र समक्ष सादर करण्यासाठी, वैयक्तिक

सुनावणीची संधी अर्जदाराला देण्यात येते. उल्लंघनकर्ता किंवा त्याचा प्रतिनिधी प्रत्यक्ष स्तर न राहिल्यास किंवा त्याने सीएसमोरील वैयक्तिक सुनावणीमध्ये काही कागदपत्रे सादर न केल्यास, कंपाउंडिंगसाठी केलेली माहिती व त्यासोबतचे कागदपत्र ह्यांच्या आधारावर सीए त्या अर्जावरील प्रक्रिया सुरु करील.

६.२ अर्जामध्ये केलेल्या प्रतिकूल बाबी व ह्या संदर्भात त्या उल्लंघनकर्त्याने त्यासोबत व प्रत्यक्ष सुनावणीमध्ये सादर केलेल्या कागदपत्रांच्या आधारावर कंपाउंडिंग प्राधिकरण कंपाउंडिंग आदेश पारित करील.

६.३ फेमा १९९९ च्या कलम १६ च्या उपकलम (३) खाली तक्रार केल्यानंतर, एखाद्या उल्लंघनाचे कंपाउंडिंग केले गेल्यास, विदेशी मुद्रा (कंपाउंडिंग कार्यवाही) नियम, २००० च्या नियम ८ च्या उपनियम (२) खाली दिल्या गेलेल्या आदेशाची एक प्रत, अर्जदाराला (उल्लंघनकर्ता) व निर्णय घेणाऱ्या प्राधिकरणाला दिली जाईल.

७. कंपाउंडिंग नंतरची कार्यकृती

७.१ विदेशी मुद्रा (कंपाउंडिंग कार्यवाही) नियम, २००० च्या नियम ८ च्या उपनियम (२) खाली दिल्या गेलेल्या आदेशामधील कंपाउंडिंगसाठी दाखविलेली रक्कम ही, उल्लंघन केल्याबाबतच्या आदेशाच्या तारखेपासून १५ दिवसांच्या आत 'रिझर्व बँक ऑफ इंडिया' च्या नावे काढलेल्या डिमांड ड्राफ्ट ने द्यावयाची आहे. तो डिमांड ड्राफ्ट, त्या कंपाउंडिंगच्या आदेशात दिल्यानुसार जमा केला जावा.

७.२ उल्लंघनाच्या कंपाउंडिंगच्या डिमांड ड्राफ्टची रक्कम मिळाल्यावर, त्या आदेशात विहित केलेल्या अटींना धरून, रिझर्व बँकेद्वारा ह्याबाबतचे प्रमाणपत्र दिले जाईल.

७.३ कंपाउंडिंगचा आदेश एकदा पारित झाल्यावर ह्या नियमातील तरतुदी, तो आदेश काढून घेणे किंवा तो आदेश रद्दबातल ठरविणे किंवा सीएने पारित केलेल्या आदेशाचे पुनरावलोकन करणे ह्याबाबत, त्या उल्लंघनकर्त्याला कोणताही हक्क देत नाहीत.

७.४ कंपाउंडिंगच्या आदेशात विहित केलेल्या कालावधीत कंपाउंडिंग केलेली रक्कम भरली न गेल्यास, विदेशी मुद्रा (कंपाउंडिंग कार्यवाही) नियम, २००० च्या नियम १० खाली, त्या उल्लंघनकर्त्याने, ह्या नियमांखाली केलेल्या कोणत्याही उल्लंघनाच्या कंपाउंडिंगसाठी अर्जच केला नसल्याचे समजले जाईल.

७.५ कंपाउंडिंग प्राधिकरणाद्वारे कंपाउंडिंग न केल्या गेलेल्या, फेमा १९९९च्या (फेमा १९९९च्या कलम १३ मध्ये व्याख्या केलेल्या) उल्लंघनांसाठी फेमा १९९९च्या इतर संबंधित तरतुदी लागू होतील.

८. कंपाउंडिंग प्रक्रियेसाठी पूर्व-आवश्यकता

८.१ एखाद्या व्यक्तीने केलेल्या उल्लंघनाचे कंपाउंडिंग केले गेले असल्याच्या तारखेपासून तीन वर्षांच्या आत त्याच व्यक्तीने तशाच प्रकारचे उल्लंघन केलेले असल्यास त्या उल्लंघनचे कंपाउंडिंग केले जाणार नाही. अशा उल्लंघनावर, फेमा १९९९च्या संबंधित तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल. आधी केलेल्या उल्लंघनाच्या केलेल्या कंपाउंडिंगच्या तारखेपासून तीन वर्षांनंतर केलेले दुसरे किंवा नंतरचे उल्लंघन हे पहिलेच उल्लंघन असल्याचे समजण्यात येईल.

८.२ सरकार किंवा संबंधित वैधानिक प्राधिकरणांकडून योग्य ती मंजूरी किंवा परवानगी न घेता केलेल्या व्यवहारांबाबतच्या उल्लंघनांचे कंपाउंडिंग, संबंधित प्राधिकरणांकडून आवश्यक ती मंजूरी मिळविल्याखेरीज केले जाणार

नाही.

८.३ मनी लॉडरिंग, राष्ट्रीय सुरक्षेचा प्रश्न, आणि/किंवा विनियामक साचाचे गंभीर उल्लंघन अशी उल्लंघनाची प्रकरणे किंवा कंपाउंडिंग आदेशातील अटी व शर्तीनुसार, कंपाउंडिंग केलेल्या उल्लंघनाबाबतची रक्कम, उल्लंघनकर्त्याने विहित काळात भरली नाही अशी प्रकरणे फेमा १९९९ खाली पुढील चौकशी व कारवाईसाठी अंमलबजावणी संचालनालयाकडे किंवा प्रिव्हेंशन ऑफ मनी लॉडरिंग अधिनियम, २००२ (पीएमएलए) ची अंमलबजावणी करण्यासाठी ठेवलेल्या प्राधिकरणाकडे किंवा अन्य एजन्सीकडे आवश्यक त्या कारवाईसाठी पाठविली जातील.

८.४ अशी उल्लंघने नजरेस आल्यावर, रिझर्व बँक, कंपाउंडिंग करण्याचा अर्ज करण्याचा सल्लासंबंधित व्यक्तींना देत असते रिझर्व बँकेने विहित केलेल्या काळात तसा अर्ज न केला गेल्यास, अशा उल्लंघनाबाबतची खरी माहिती अंमलबजावणी संचालनालयाच्या नजरेस आणली जाते

जोडपत्र १

विदेशी मुद्रा (कंपाउंडिंग कार्यवाही) रुल्स, २०००

अधिसूचना क्र. जी.एस.आर.३८३ (ई) दिनांक ३ मे २०००

बदला अन्वये

जी.एस.आर.४४३(ई) नोव्हेंबर २, २००२

जी.एस.आर.६०९ सप्टेंबर १३, २००४ आणि

जी.एस.आर.६१३ (ई) दिनांक ऑगस्ट २७, २००८

विदेशी मुद्रा व्यवस्थापन अधिनियम, १९९९ (१९९९ चा ४२) च्या कलम १५ च्या उपकलम (१) सह वाचित, कलम ४६ ने दिलेल्या अधिकारांचा वापर करून, केंद्र सरकार, ह्या अधिनियमाच्या प्रकरण ४ खाली, उल्लंघनांचे कंपाउंडिंग करण्यासाठी पुढील नियम तयार करत आहे :-

१. लघु शीर्षक व सुरुवात

(१) ह्या नियमांखाली विदेशी मुद्रा (कंपाउंडिंग कार्यवाही) नियम, २००० असे संबोधिले जावे.

(२) हे नियम १ जून २००० पासून जारी होतील.

२. व्याख्या-ह्या नियमांमध्ये अन्य संदर्भ नसल्यास-

(अ) "अधिनियम" म्हणजे विदेशी मुद्रा व्यवस्थापन अधिनियम, १९९९ (१९९९ चा ४२);

(ब) "प्राधिकृत अधिकारी" म्हणजे, नियम ३ च्या उपनियम (१) खाली प्राधिकृत केलेला अधिकारी;

(क) 'अर्जदार' म्हणजे, कंपाउंडिंग प्राधिकरणाकडे, ह्या अधिनियमाच्या कलम १५ (१) खाली अर्ज करणारी व्यक्ती;

(ड) "कंपाउंडिंग आदेश" म्हणजे, ह्या अधिनियमाच्या कलम १५ च्या उपकलम (१) खाली दिलेला आदेश;

(ई) 'फॉर्म' म्हणजे ह्या नियमांसोबत ओसलेला फॉर्म;

(एफ) 'कलम' म्हणजे ह्या अधिनियमाचे कलम;

(जी) ह्या नियमात व्याख्या न केलेल्या परंतु ह्या अधिनियमात व्याख्या केलेल्या, वापरेलेल्या इतर सर्व शब्दांचे व शब्द स्मुच्चयांचे अर्थ, त्यांना ह्या अधिनियमात दिलेल्या व्याखेप्रमाणेच असतील.

३. (१) "कंपाउंडिंग प्राधिकरण" म्हणजे, ह्या अधिनियमाच्या कलम १५ च्या उपकलम (१) खाली, केंद्र सरकारने प्राधिकृत व्यक्ती उदा-

(अ) उप संचालक किंवा उप-वैधानिक सल्लागार (डीएलए) च्या खाली हुद्दा नसलेला अंमलबजावणी संचालनालयाचा अधिकारी.

(ब) सहाय्यक महाव्यवस्थापकापेक्षा कमी हुद्दा नसलेला भारतीय रिझर्व बँकेचा अधिकारी.

४. उल्लंघनाचे कंपाउंडिंग करण्याचा रिझर्व बँकेचा अधिकार-

^१ [(१) कोणत्याही व्यक्तीने, विदेशी मुद्रा व्यवस्थापन अधिनियम, १९९९ (१९९९ चा ४२) च्या तरतुदींचे, (ह्या अधिनियमाच्या कलम ३ चा खंड (अ) सोडून) उल्लंघन केल्यास]

(अ) अशा उल्लंघनाबाबतची रक्कम रु दहा लाख किंवा त्यापेक्षा कमी असल्यास, भारतीय रिझर्व बँकेच्या सहाय्यक महाव्यवस्थापकाद्वारे;

(ब) अशा उल्लंघनामधील रक्कम रु दहा लाखांपेक्षा अधिक परंतु चाळीस लाखांपेक्षा कमी असल्यास रिझर्व बँकेच्या उप महाव्यवस्थापकाद्वारे;

(क) अशा उल्लंघनामधील रक्कम रु चाळीस लाखांपेक्षा जास्त परंतु शंभर लाखांपेक्षा कमी असल्यास रिझर्व बँकेच्या उप महाव्यवस्थापकाद्वारे;

(ड) अशा उल्लंघनामधील रक्कम रु शंभर लाखांपेक्षा अधिक असल्यास रिझर्व बँकेच्या मुख्य महाव्यवस्थापकाद्वारे;

मात्र ह्याशिवाय अशा उल्लंघनाबाबतची रक्कम काढण्यासारखी असल्याशिवाय कोणत्याही उल्लंघनाचे कंपाउंडिंग केले जाणार नाही.

(२) ह्या नियमांखाली एखाद्या व्यक्तीने केलेल्या उल्लंघनाचे कंपाउंडिंग केल्याच्या तारखेपासून तीन वर्षांच्या आत त्याच व्यक्तीने केलेल्या तशाच प्रकारच्या उल्लंघनासाठी उपकलम (१) मधील कोणतीही तरतुद लागू होणार नाही

स्पष्टीकरण: ह्या नियमापुरते पूर्वी एखाद्या उल्लंघनाचे कंपाउंडिंग केल्याच्या तारखेपासून तीन नंतर दुसरे किंवा त्यानंतरचा उल्लंघने केली गेल्यास ते नवीन उल्लंघन समजले जाईल.

(३) भारतीय रिझर्व बँकेच्या नियम ४ च्या उपनियम (१) खाली विहित केलेला प्रत्येक अधिकारी, रिझर्व बँकेच्या गव्हर्नरचे निदेश, नियंत्रण व पर्यवेक्षणानुसार उल्लंघनाचे कंपाउंडिंग करावयाच्या अधिकाराचा वापर करील.

(४) ह्या नियमाखाली, कोणत्याही उल्लंघनाचे कंपाउंडिंग करावयाचा अर्ज, कंपाउंडिंग ऑथोरिटीच्या नावे रु. ५०००/-

चा डिमांड ड्राफ्ट जोडून फॉर्म मध्ये, भारतीय रिझर्व बँक, मुद्रा नियंत्रण विभाग, केंद्रीय कार्यालय मुंबई ह्यांचे कडे केला जाईल.

५. उल्लंघनांचे कंपाउंडिंग करण्याचा, अंमलबजावणी संचालनालयाचा अधिकार -

^२ [(१) एखाद्या व्यक्तीने विदेशी मुद्रा व्यवस्थापन अधिनियमाच्या कलम ३(अ) च्या तरतुदीचे उल्लंघन केल्यास]

(अ) अशा उल्लंघनाची रक्कम रु. पाच लाख किंवा त्यापेक्षा कमी असल्यास अंमलबजावणी संचालनालयाच्या उप संचालकाद्वारे

(ब) अशा उल्लंघनाची रक्कम रु पाच लाखापेक्षा जास्त व रु दहा लाखापेक्षा कमी असल्यास अंमलबजावणी संचालनालयाच्या अतिरिक्त संचालकाद्वारे

(क) अशा उल्लंघनाची रक्कम रु दहा लाख किंवा अधिक परंतु रु पन्नास लाखापेक्षा कमी असल्यास अंमलबजावणी संचालनालयाच्या विशेष संचालकाद्वारे

(ड) अशा उल्लंघनाची रक्कम रु पाच लाखापेक्षा जास्त परंतु एक कोटीपेक्षा कमी असल्यास अंमलबजावणी संचालनालयाच्या उप-वैधानिक सल्लागार विशेष संचालकाद्वारे

(ई) अशा उल्लंघनाची रक्कम रुपये एक करोड पेक्षा जास्त असल्यास, अंमलबजावणी संचालनालयाच्या संचालकांसह, उपवैधानिक सल्लागारद्वारे

मात्र ह्याशिवाय अशा उल्लंघनांबाबतची रक्कम काढण्यासारखी असल्याशिवाय कोणत्याही उल्लंघनाचे कंपाउंडिंग केले जाणार नाही.

(२) ह्या नियमाखाली एखाद्या व्यक्तीने केलेल्या उल्लंघनाचे कंपाउंडिंग केल्याच्या तारखेपासून तीन वर्षांच्या आत त्याच व्यक्तीने केलेल्या तशाच प्रकारच्या उल्लंघनासाठी उपकलम (१) मधील कोणतीही तरतुद लागू होणार नाही

स्पष्टीकरण: ह्या नियमासाठी, पूर्वी केलेल्या उल्लंघनाच्या तारखेपासून तीन वर्षे समाप्त झाल्यानंतर दुसरे किंवा त्यानंतर केलेले उल्लंघन हे प्रथमच केलेले उल्लंघन म्हणून समजले जाईल.

(३) अंमलबजावणी संचलनालयाच्या उपनियम (१) खाली विहित केलेला प्रत्येक अधिकारी, संचलनालयाच्या संचालकाचे निदेश, नियंत्रण व पर्यवेक्षण नुसार उल्लंघनाचे कंपाउंडिंग करावयाच्या अधिकाराचा वापर करील.

(४) ह्या नियमाखाली, कोणत्याही उल्लंघनांच्या कंपाउंडिंगसाठी केलेला अर्ज, विहित फॉर्म मध्ये, सोबत कंपाउंडिंग प्राधिकरणाच्या नावे काढलेल्या रु.५०००/- च्या डिमांड ड्राफ्ट सह संचालक, अंमलबजावणी संचलनालय, नवी दिल्ली ह्यांचे कडे करण्यात यावा.

६. कोणत्याही उल्लंघनाचे कलम १६ खाली केलेल्या अधिकृत निर्णयापूर्वी कंपाउंडिंग केले गेले असल्यास, तसे कंपाउंडिंग केलेले उल्लंघन करणाऱ्या व्यक्तिविरुद्ध असे उल्लंघन केले गेले असण्याबाबत कोणत्याही निर्णय घेतला जाणार नाही.

७. कलम १६ च्या उपकलम (३) खाली तक्रार केल्यानंतर एकाद्या उल्लंघनाचे कंपाउंडिंग केले गेले असल्यास, असे

कंपाउंडिंग, नियम ४ किंवा नियम ५ मध्ये विहित केलेल्या प्राधिकरणाद्वारे निर्णय देणाऱ्या प्राधिकरणाच्या नजरेस आणले जावे आणि त्या उल्लंघनाचे कंपाउंडिंग केल्याबाबतची नोटिस दिली गेल्यानंतर, त्या उल्लंघनाच्या कंपाउंडिंगशी संबंधित व्यक्तीला मोकळे करण्यात यावे.

८. कंपाउंडिंग करण्यासाठी कार्यरीत -

(१) कंपाउंडिंग प्राधिकरण, त्या कंपाउंडिंग कार्यरीतीशी संबंधित अशी, कोणतीही माहिती, रेकॉर्ड व अन्य कागदपत्र मागवू शकते.

(२) कंपाउंडिंग प्राधिकरण, अर्ज केल्याच्या तारखेपासून १८० दिवसांच्या आत, शक्य तेवढ्या लवकर, सर्व संबंधितांना सुनावणीची एक संधी दिल्यानंतरच कंपाउंडिंगचे आदेश पारित करील.

९. कंपाउंडिंग केलेल्या रकमेचे प्रदान -

^३नियम ८ च्या उपनियम (२) खाली दिलेल्या आदेशात विहित केलेली, उल्लंघनाच्या कंपाउंडिंग संबंधीची रक्कम, अशा उल्लंघनाच्या कंपाउंडिंगच्या आदेशाच्या तारखेपासून १५ दिवसांच्या आत, कंपाउंडिंग प्राधिकरणाच्या नावे असलेल्या डिमांड ड्राफ्टने दिली जाईल.

१०. नियम ९ मधील विहित केलेल्या कालावधीत ही रक्कम भरली न गेल्यास त्या व्यक्तीने केलेल्या उल्लंघनाच्या कंपाउंडिंगसाठी ह्या नियमाखाली अर्जच केला नसल्याचे समजले जाईल आणि उल्लंघनाबाबत ह्या अधिनियमातील तरतुदी त्याला लागू होतील.

११. ह्या अधिनियमाच्या कलम १७ किंवा कलम १९ खाली अपील दाखल केलेले असल्यास कोणत्याही उल्लंघनाचे कंपाउंडिंग केले जाणार नाही.

१२. कंपाउंडिंग प्राधिकरणाच्या आदेशातील मजकूर -

(१) प्रत्येक आदेशात, ते उल्लंघन केल्या - जाण्याबाबत, ह्या अधिनियमातील नियम किंवा रिक्विफिकेशन किंवा आदेश ह्यातील तरतुदी दिलेल्या असतील व त्यासह संबंधित उल्लंघनाचा तपशील दिला जाईल.

(२) अशा प्रत्येक आदेशावर तारीख, कंपाउंडिंग प्राधिकरणाची सही व शिक्का असेल.

१३. आदेशाची प्रत- नियम ८(२) खाली दिलेल्या आदेशाची एक प्रत अर्जदार व निर्णय देणाऱ्या प्राधिकरण ह्यांना जसे असेल त्या प्रमाणे दिली जाईल.

अर्जाचा नमुना

फॉर्म (नियम ४ किंवा ५ पहा)

(दोन प्रतींमध्ये भरावा व त्यासोबत दिल्या गेलेल्या मेमोरँडमची प्रत जोडावी)

१. अर्जदाराचे नाव (ब्लॉक लेटर्समध्ये)
२. अर्जदाराचा पूर्ण पत्ता (फोन नं., फॅक्स नं., ईमेल पत्त्यासह)
३. अर्जदार भारताचा रहिवासी किंवा भारताबाहेर रहिवासी आहे काय [कृपया ह्या अधिनियमाच्या कलम २(५) चा संदर्भ घ्यावा.]
४. प्रकरण प्रलंबित असलेल्या निर्णय-प्राधिकरणाचे नाव
५. उल्लंघनाचे स्वरूप [कलम १३ च्या उपकलम (१) अनुसार]
६. ह्या प्रकरणाची थोडक्यात माहिती
७. कंपाउंडिंगच्या अर्जाबाबतच्या शुल्काचा तपशील
८. ह्या प्रकरणाशी संबंधित इतर माहिती

मी/आम्ही घोषित करतो की आमच्या माहिती व विश्वासानुसार वर दिलेली माहिती सत्य व खरी आहे आणि मी/आम्ही, माझ्या/आमच्या कंपाउंडिंगच्या प्रकरणाबाबत कंपाउंडिंग प्राधिकरणाने दिलेला कोणताही निदेश/आदेशाचा आम्ही स्वीकार करू.

दिनांक: (अर्जदाराची सही)

नाव

एफडीआय - भारतामधील थेट विदेशी गुंतवणुकीसंबंधीच्या उल्लंघनाच्या कंपाऊंडिंग बाबत करावयाच्या अर्जासोबत द्यावयाची माहिती

- अर्जदाराचे नाव
- संस्थापनेची तारीख
- कार्यकृतीचे स्वरूप
- विदेशी गुंतवणुकदाराची थोडक्यात माहिती
- संस्थापनाच्या तारखेपासून आजपर्यंत त्या अर्जदार कंपनीला मिळालेल्या विदेशी आवक प्रेषणाचा तपशील.

कोष्टक अ -

अनुक्रमांक	प्रेषकाचे नाव	एकूण रक्कम (आयएनआर)	मिळाल्याची तारीख	आरबीआयला कळविल्याची तारीख *	विलंब (असल्यास)
	एकूण				
* आरबीआयला एडीला नव्हे कळविल्याची तारीख					

कोष्टक ब

निवेशकाचे नाव	शेअर वाटपाची तारीख	दिलेल्या शेअर्सची संख्या	दिलेल्या शेअर्सची रक्कम	आरबीआयला कळविल्याची तारीख *	विलंब (असल्यास)
	एकूण				

कोष्टक क

शेअर्स अर्जासाठी जास्तीचा पैसा आला असल्यास -

अनुक्रमांक	प्रेषकाचे नाव	एकूण रक्कम (आयएनआर)	मिळाल्याची तारीख	शेअर अर्जाचा अतिरिक्त पैसा	फोरेक्समधील रक्कम	आरबीआयचे मंजूरीपत्र व तारीख
	एकूण					

कोष्टक ड

प्राधिकृत भांडवल

अनुक्रमांक	तारीख	प्राधिकृत भांडवल	लागु होण्याची तारीख	सं.मंडळाच्या सभेची तारीख	आरओसीमध्ये सादर करण्याची तारीख

अ = ब + क. पूरक कागदपत्र द्यावेत.

कोष्टक अ - एफआआरसीच्या प्रती (आरबीआयकडे प्राप्त झाल्याच्या तारखेच्या शिक्क्यासह).

कोष्टक ब - एफसीजीपीआरच्या प्रती (आरबीआयकडे प्राप्त झाल्याच्या तारखेच्या शिक्क्यासह).

कोष्टक क - शेअर्सचा परतावा/वाटप ह्याबाबतचे पत्र - आरबीआयकडील अर फॉर्म मधील मंजुरीपत्र.

- शेअर्स अर्जाचे पैसे मिळण्यापासून शेअर्सचे वाटप होईपर्यंतच्या कालावधीमधील ताळेबंदाच्या प्रती.
- भंग/उल्लंघनाचे स्वरूप व त्याबाबतची कारणे.
- डीओई, सीबीआय इत्यादींकडून त्यांची चौकशी होत नसल्याबाबतचे घोषणापत्र

बाह्य वाणिज्य कर्ज घेण्यासंबंधीच्या भंग/उल्लंघनाचे कंपाऊंडिंग करण्याबाबतच्या अर्जासोबत द्यावयाची माहिती

अर्जदाराचे नाव			
संस्थापनेची तारीख			
करत असलेल्या कार्यकृतीचे स्वरूप			
विदेशी धनकोबाबत थोडक्यात माहिती			
अर्जदार हा पात्र असलेला कर्जदार आहे काय ?			
धनको हा पात्र धनको आहे काय ?			
धनको हा इक्विटीधारक आहे काय ?			
कर्ज करारनाम्याच्या वेळी त्याच्या धारणाचा स्तर काय ?			
ईसीबीचा तपशील			
कर्ज करारनाम्याची तारीख			
विदेशी मुद्रा व भारतीय रुपयात रक्कम			
व्याज दर			
कर्जाची मुदत			
परफेडीबाबत तपशील			
ड्रॉडाऊन संबंधीचा तपशील	ड्रॉडाऊनची तारीख	रक्कम-विदेशी मुद्रेमध्ये	आयएनआर मधील रक्कम
एलआरएन क्रमांकाचा तपशील - अर्ज व पोचपावती			
सादर केलेल्या ईसीबी-२ अहवालाचा तपशील - अहवालाचा कालावधी : सादर केल्याची तारीख			
ईसीबीच्या उपयोजितेची माहिती विदेशी मुद्रेत व भारतीय रुपयात			
भंग/उल्लंघनाचे स्वरूप व त्याचे स्वरूप			
सर्व पूरक कागदपत्रे सादर केली जावीत.			
डीओई, सीबीआय इत्यादींकडून त्यांची चौकशी होत नसल्याबाबतचे घोषणापत्र			

ओडीआय विदेशी गुंतवणुकीसंबंधीच्या भंग/उल्लंघनाच्या कंपाऊंडिंग करण्याच्या अर्जासोबत द्यावयाची माहिती

- विदेशातील संस्थेचे नाव
- विदेशातील संस्थेच्या सुसंस्थापनेची तारीख
- विदेशातील संस्थेचा व्यवसाय/कार्यकृतीचे स्वरूप
- संस्थेचे स्वरूप डब्ल्युओएस/जेव्ही
- पाठविलेल्या प्रेषणाची माहिती प्रेषणाची तारीख, एफसीवाय व आयएनआर मधील रक्कम
- अन्य वित्तीय दायित्वांची माहिती
- अर्ज केलेल्या व मिळालेल्या युआयएनची माहिती
- शेअर सर्टिफिकेट मिळाल्याची तारीख
- आवश्यक असलेल्या अन्य विनियामकांची मंजूरी
- सादर केलेल्या एपीओरचा तपशील ----- रोजी संपलेल्या कालावधीसाठी, सादर केल्याची तारीख
- भंग/उल्लंघनाचे स्वरूप व त्याची कारणे
- सर्व पूरक कागदपत्रे सादर करावीत
- डीओई, सीबीआय इत्यादींकडून त्यांची चौकशी होत नसल्याबाबतचे घोषणापत्र

जोडपत्र २ - शाखा कार्यालय/संपर्क कार्यालय

भारतामधील शाखा कार्यालय/संपर्क कार्यालय संबंधीच्या भंग/उल्लंघनाच्या कंपाऊंडिंग करण्याच्या अर्जासोबत सादर करावयाची माहिती

- अर्जदाराचे नाव
- सुसंस्थापनेची तारीख
- संपर्क कार्यालय/शाखा कार्यालय उघडण्यासाठी दिलेल्या मंजूरीची तारीख
- मंजूरीचा वैधताकाल
- करत असलेल्या व्यवसाय/कार्यकृतीचे स्वरूप
- एल ओ/बीओ ची आय व व्यय
- ॲन्युअल ॲक्टिविटी सर्टिफिकेट्स सादर करण्याची तारीख.
- भंग/उल्लंघनाचे स्वरूप व त्याची कारणे
- सर्व पूरक कागदपत्रे सादर करावीत
- डीओई, सीबीआय इत्यादींकडून त्यांची चौकशी होत नसल्याबाबतचे घोषणापत्र

परिशिष्ट

महापरिपत्रकात फेमा १९९९ खाली उल्लंघनाचा कंपाउंडिंगची नियम/ए.पी. (डीआयआर मालिका)ची परिपत्रकात एकत्रित केलेली यादी

नियम अनु क्र.	नियम क्र.	दिनांक
१	विदेशी विनियम (कंपाउंडिंग कार्यवाही) नियम २०००	मे ३, २०००
२	विदेशी विनियम (कंपाउंडिंग कार्यवाही) नियम २००२ (दुरुस्ती)	नोव्हेंबर २, २००२
३	विदेशी विनियम (कंपाउंडिंग कार्यवाही) नियम २००४ (दुरुस्ती)	सप्टेंबर १३, २००४
४	विदेशी विनियम (कंपाउंडिंग कार्यवाही) नियम २००४ (दुरुस्ती)	ऑगस्ट २७, २००८

ए.पी.(डीआयआर मालिका)परिपत्रक क्र. ५६ दिनांक जून २८, २०१०.

ए.पी.(डीआयआर मालिका)परिपत्रक क्र. ५७ दिनांक डिसेंबर १३, २०११,

^१जीएसआर ६१३(ई) दिनांक ऑगस्ट २७, २००८

^२जीएसआर ६०९(ई) दिनांक सप्टेंबर १३, २००४

^३जीएसआर ४४३(ई) दिनांक नोव्हेंबर २, २००२